

everGreen

ŽIVOT JE PRED TOBOM

Romen Gari

Život je pred tobom

Prevela sa francuskog
Nataša Poznić

MONO I MANJANA
2010.

Naslov originala
Romain Gary (Emile Ajar) - La vie devan soi
Copyright © Mercure de France

Izdavač
Mono i Manjana
Za izdavača
Miroslav Josipović / Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Aleksandar Jerkov

Prevod
Nataša Poznić

Lektura
Marijana Mahač

Urednik edicije Evergreen
Nenad Perišić

Dizajn edicije
Pintor Project

Štampa
Elvodprint, Lazarevac

Tiraž: 500

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
821.133.1-31

GARI, Romen, 1914-1980

Život je pred tobom / Romen Gari ; prevela sa francuskog Nataša Poznić. -
Beograd : Mono i Manjana, 2010 (Lazarevac : Elvod print). - 210 str. ; 21 cm

Prevod dela: La vie devan soi / Romain Gary.

- Pravo ime autora: Emile Ajar. - Tiraž 500.

ISBN 978-86-7804-307-9

COBISS.SR-ID 178722060

*Rekli su: „Poludeo si zbog onog koga voliš.“
Rekao sam: „Pravi ukus života je jedino za lude.“*

Jafi Raud el Rajahin

Prvo što mogu da vam kažem jeste da smo živeli na šestom spratu bez lifta, a za gospođu Rozu, sa svim kilogramima koje je nosila na samo dve noge, bio je to deo svakodnevne brige i bola. Stalno nas je na to podsećala, bila je Jevrejka i lošeg zdravlja, zato mislim da je ta žena zaslužila da ima lift.

Mora da sam imao tri godine kada sam prvi put video gospođu Rozu, jer se pre toga živi bez sećanja i u neznanju. Svest o godinama počeo sam da stičem već sa tri ili četiri, i ponekad mi to nedostaje.

Bilo je mnogo drugih Jevreja, Arapa i crnaca na Belvilu, a gospođa Roza je morala sama da se penje na šesti sprat. Govorila je da će jednog dana umreti na stepeništu. Svi dečaci bi počeli da plaču, jer je tako uvek kad neko umre. U kući nas je bilo nekad šestoro, nekad sedmoro.

Na početku nisam znao da se gospođa Roza stara-
la o meni samo da bi dobijala novac na kraju meseca. Kada sam to saznao, već sam imao šest ili sedam godina i zbolela me je činjenica da se za mene plaća.

Verovao sam da me gospođa Roza voli bezuslovno i da smo jedno za drugo. Zbog toga sam plakao cele noći, i bila je to moja prva velika tuga.

Gospođa Roza mi je, videvši da sam tužan, objasnila da porodica ništa ne znači i da ima i onih koji odu na odmor ostavljajući svoje pse vezane za drvo, i da svake godine tri hiljade pasa umre tako – lišeno ljubavi svojih bližnjih. Stavila bi me na krilo zaklinjući se da sam nešto najvrednije što ima u životu, ali čim bih pomislio na novac koji je dobijala za mene, odlazio bih plačući.

Sišao sam do kafea gospodina Drisa i seo preko puta gospodina Ćamila, uličnog prodavca ćilima, koji je sve posmatrao. Gospodin Ćamil ima lepe i prijatne oči. Već je bio veoma star kada sam ga upoznao, i od tada je stario samo još više.

– Gospodine Ćamile, zašto se uvek smešite?

– Tako svakog dana zahvaljujem Bogu zbog svog dobrog pamćenja, moj mali Momo.

Zovem se Muhamed, ali me svi zovu Momo da bih izgledao još manji.

– Pre šezdeset godina, kad sam bio mlad, upoznao sam jednu devojkicu koju sam zavoleo i koja je zavolela mene. Trajalo je to osam meseci. Kasnije se ona odselila i još se toga sećam posle šezdeset godina. Godine su prolazile, nisam je zaboravljao. Ponekad sam strahovao da mi je ostalo još mnogo života, a mogu li da dam reč samom sebi, ja bednik, kad je Bog taj koji drži gumicu za brisanje? Ali sada sam miran. Neću zaboraviti Džamilu. Ostalo mi je još malo vremena, umreću pre zaborava.

Pomislio sam na gospođu Rozu, malo oklevao, a zatim upitao:

– Gospodine Ćamile, može li se živeti bez ljubavi?

Nije odgovorio. Pio je čaj od nane – to je dobro za zdravlje. Gospodin Ćamil je već neko vreme stalno nosio sivu galabiju da ga ne bi iznenadili u starom odelu ako ga Bog pozove. Gledao me je ćutke. Verovatno je pomislio da postoje stvari koje maloletnici ne treba da znaju. Tada sam mogao imati sedam ili možda osam godina, ne mogu vam tačno reći, nisam znao datum rođenja, kao što ćete videti kada se bolje upoznamo, ako smatrate da je to uopšte potrebno.

– Gospodine Ćamile, zašto mi ne odgovorite?

– Veoma si mlad, a kad je neko mlad, postoje stvari koje je bolje ne znati.

– Gospodine Ćamile, može li se živeti bez ljubavi?

– Da – odgovori i spusti glavu kao da ga je stid.

Počeo sam da plačem.

Dugo nisam znao da sam Arapin, jer me niko nije vređao. O tome sam saznao u školi. Nikada se nisam tukao, uvek boli kad nekog udariš.

Gospođa Roza je rođena u Poljskoj kao Jevrejka, ali se prodavala u Maroku i Alžiru više godina i znala je arapski kao vi i ja. Govorila je i hebrejski iz istih razloga i često smo pričali na tom jeziku. Većina drugih stanara bili su crnci. Postoje tri prihvatna centra za crnce u Ulici Bison i još dva gde žive kao plemena, jer tako je u Africi. Posebno ima Sarakola iz Severne Afrike, oni su najbrojniji, i onih *raznobojnih*, kojih je takođe mnogo. Ima i mnogih drugih plemena u Uli-

ci Bison, nemam vremena da vam ih sve nabrajam. Ostatak ulice i Bulevara Belvil čine pre svega Jevreji i Arapi. Tako je sve do Gut d'Ora, a zatim počinju francuski kvartovi.

Na početku nisam znao da nemam majku, čak nisam znao ni da treba da je imam. Gospođa Roza je izbegavala da govori o tome kako me ne bi opterećivala. Ne znam zašto sam rođen i šta se zapravo dogodilo. Moj drug Maut, nekoliko godina stariji od mene, rekao mi je da je to zbog higijenskih razloga. On je rođen u arapskoj četvrti Alžira, a u Francusku je došao nešto kasnije. Tamo se još nije znalo za higijenu, a rođen je jer nije bilo ni bidea, ni pijaće vode, ničega. Maut je sve to saznao kasnije, kada ga je otac tražio da bi se opravdao, ubeđujući ga da niko nikada nema loše namere. Maut mi je rekao da žene koje prodaju ljubav sada imaju pilulu za higijenu, ali da je on rođen prekasno.

Kod nas su dolazile majke jednom ili dva puta nedeljno, ali to je uvek bilo zbog drugih. Kod gospođe Roze smo skoro svi bili deca kurvi, i one bi svraćale da vide svoju decu pre i posle odlaska u provinciju, kuda su išle da se prodaju nekoliko nedelja. Tako sam počeo da se brinem zbog moje majke. Mislio sam da je imaju svi osim mene. Grčio sam i stezao stomak ne bih li je prizvao da dođe. Na trotoaru preko puta stajao je dečak sa balonom, koji mi je rekao da mu je majka uvek dolazila kad bi ga bolelo stomak. Boleo me je stomak, ali be-zuspešno, a zatim i grčevi, takođe ni za šta. Kenjao sam svuda po stanu da bih bio zapaže-

niji. Ništa. Moja majka nije došla, a gospođa Roza se prvi put ponašala prema meni kao prema arapskom seronji, jer ona nije bila Francuskinja. Urlikao sam želeći da vidim majku i nedeljama sam i dalje kenjao, iz osвете. Gospođa Roza je na kraju rekla da mi predstoji javno prihvatilište ako se to nastavi, i tada sam se uplašio, jer je javno prihvatilište prvo za šta deca čuju. Iz principa sam nastavio da kenjam, ali to nije bio život. U pansionu gospođe Roze nas je tada bilo sedmoro dece kurvi, i svi bi počeli da kenjaju što su više mogli, jer niko nije veći konformista od deteta. I toliko je svuda bilo govana da sam u svemu tome ostao nezapažen.

Gospođa Roza je već bila stara i umorna. I bez toga je sve teško podnosila, jer je kao Jevrejka bila proganjana. Verala se uz stepenice do šestog sprata više puta na dan, sa svojih devedeset pet kilograma i dve jadne noge, a kada bi ulazila i osetila govna, padala je s kesama u svoju fotelju i počinjala da plače, treba je razumeti. Francuza ima pedeset miliona, kada bi svi radili što i mi, čak ni Nemci ne bi izdržali, razbežali bi se. Gospođa Roza je dobro upoznala Nemačku za vreme rata, ali se vratila. Ulazila bi, osetila govna i počinjala da urla: „Ovo je Aušvic! Ovo je Aušvic!“, jer bila je deportovana u Aušvic kao Jevrejka. Kada je bilo reći o rasizmu, uvek je bila pravična. Na primer, kod nas je bio jedan mali Mojsije prema kome se ponašala kao prema prljavom Arapinu, ali prema meni nikada tako. U to vreme nisam shvatao da je, i pored svoje težine, bila prefinjena. Na kraju sam prestao da

kenjam jer nisam ništa dobijao, a ni majka mi se nije pojavljivala. I dalje sam dugo imao grčeve i bolove, pa čak me i sada ponekad zaboli stomak. Posle sam nastojao da privučem pažnju na drugi način. Počeo sam da kradem po prodavnicama, jedan paradajz ili jednu dinju na polici. Uvek sam čekao da neko pogleda, da se to vidi. Kada bi gazda izlazio i udario mi čušku, počinjao sam da urličem – ipak je postojao neko ko se zanima za mene.

Jednom sam bio ispred piljarnice i ukrao jaje s police. Gazdarica me je videla. Više sam voleo da kradem tamo gde postoji neka žena, jer jedino u šta sam bio siguran je da je moja majka bila žena, drugačije ne može. Uzeo sam jedno jaje i stavio ga u džep. Gazdarica je prišla, čekao sam da mi opali šamar koji ću dobro zapamtiti. Ali ona kleknu pored mene i pomazi me po glavi. Čak mi je rekla: „Kako si ti sladak!“

Prvo sam pomislio da osećanjima želi da me namami da joj vratim jaje. Čvrsto sam ga držao u ruci, u dnu džepa. Trebalo je da me udari i da me kazni, to bi uradila svaka majka pošto primeti šta ste uradili. Ustala je, otišla do pulta i donela mi još jedno jaje. Zatim me je poljubila. Na trenutak me je obuzela nada koju ne umem da vam opišem, nemoguće je. Celog jutra sam stajao ispred prodavnice i čekao. Ni sam ne znam šta. Ponekad mi se dobra žena smešila, a ja sam i dalje stajao tamo s jajetom u ruci. Imao sam otprilike šest godina i mislio da je to zauvek, ali bilo je to samo jedno jaje. Vratio sam se kući. Stomak me je boleo celog dana. Gospođa Roza je tada

bila u policiji zbog lažnog svedočenja koje joj je tražila gospođa Lola. Gospođa Lola je bila transvestit sa četvrtog sprata i radila je u Bulonjskoj šumi. Bila je šampion u boksu u Senegalu pre nego što se preobratila, i ugušila je jednog klijenta, sadistu, u šumi, jer on nije mogao to da zna. Gospođa Roza je otišla da svedoči da je sa gospođom Lolom te večeri bila u bioskopu, a zatim su gledale zajedno televiziju. Pričaću vam još o gospođi Loli, to je stvarno bila jedinstvena osoba. Zato sam je i voleo.

Deca se lako zaraze. Kad je jedno zaraženo, zaraze se i ostala. Tada nas je bilo sedmoro kod gospođe Roze, dvoje ih je bilo samo preko dana – njih je dobro poznati đubretar gospodin Musa, kome je žena umrla ne zna se od čega, ostavljao u šest ujutro kad bi išao da baci smeće. Dolazio je po njih po podne. Bio je tu Mojsije, još mlađi od mene, Bananija, koji se zabavljao sve vreme jer je bio rođen dobro raspoložen, Mišel, čiji su roditelji bili Vijetnamci i koga gospođa Roza neće čuvati ni dana kad prestanu da joj plaćaju. Ta Jevrejka je bila hrabra, ali sve ima svoje granice. Često se dešavalo da su žene, prodajući se, odlazile daleko, gde se to dobro plaćalo, a pošto je potražnja bila velika, svoju decu su poveravale gospođi Rozi i nikad se nisu vraćale. Odlazile bi i pa! Sve su to priče o deci koju nisu pobacili na vreme i koja nisu bila neophodna. Gospođa Roza ih je ponekad smeštala u porodice koje su bile usamljene, ali to je bilo teško, postojali su zakoni. Kada je neka žena prinuđena da se prodaje, nema pravo na mušku podršku, prostitu-